

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління
(підпис)

Т.Ф. Бірюкова

2023

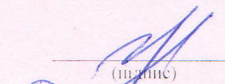
ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Руднева Анна Олегівна, к.політ.н., доц. кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

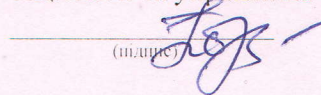
Протокол № 1 від "01" вересня 2023 р.
Завідувач кафедри політології

(підпис)

Є.Г. Цокур

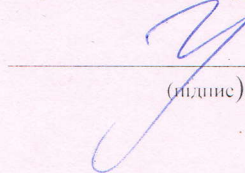
Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від "01" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради факультету
соціології та управління

(підпис)

Н.В. Горло

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Є.Г. Цокур

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін вільного вибору студентів в межах спеціальності	
Спеціальність 052 – Політологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Освітньо-професійна програма «Політологія»	Змістових модулів – 4	3-й	-
		Лекції	
		12 год.	-
		Семінарські	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	10 год.	-
		Самостійна робота	
		68 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політичні процеси в сучасному світі» є поглиблення знань про сутність, тенденції, закономірності розвитку політичних процесів в сучасному світі, формування у здобувачів уявлень про системне порівняння політичних практик в різних країнах, розуміння і пояснення їх, та формування на цій основі теоретико-методологічної культури та практики аналізу політичних явищ та процесів сучасності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Політичні процеси в сучасному світі» є: з'ясування сутності політичних процесів сучасності; оволодіння навичками порівняльного аналізу політичних систем та інститутів; ознайомлення з теоріями політичного розвитку, політичної модернізації та демократизації; дослідження впливу інформаційного чинника на інформатизацію та діджиталізацію політичних процесів сучасності; застосування теоретичних знань для моделювання можливих рішень практичних політичних проблем, в т.ч. з урахуванням світового політичного досвіду.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1. основні теоретико-методологічні підходи до дослідження сучасних політичних процесів;
2. головні етапи та характеристики виникнення й розвитку політичних процесів;
3. особливості впливу інформаційного чинника на політичні трансформації суспільства і держави;
4. закономірності та пріоритетні тенденції розвитку світового політичного процесу в контексті глобалізації;

5. місце і роль базових політичних інститутів в сучасному суспільстві та шляхи і можливості їх вдосконалення.

вміти:

1. аналізувати політичні процеси сучасності;
2. використовувати отримані знання та навички щодо розуміння та оцінки сучасних політичних процесів;
3. конструювати сценарії перспектив розвитку держави на основі аналізу основних етапів і характеристик, закономірностей і специфіки політичного розвитку;
4. збирати, обробляти і аналізувати емпіричну інформацію з політичних проблем, пов'язаних з політичними процесами сучасності;
5. аналізувати політично значимі проблеми сучасного суспільства і визначати політичні технології їх вирішення;
6. правильно оформляти і представляти результати проведених досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle
СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів. СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle
ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.	Підготовка індивідуального дослідницького завдання; практичні завдання у системі moodle
ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів

Міждисциплінарні зв'язки.

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Порівняльна політологія», «Стратегія політичного розвитку України», «Актуальні проблеми сучасної політичної науки».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дослідження політичних процесів в сучасному світі.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи вивчення проблематики політичних процесів в сучасному світі.

Сутність, особливості та зміст політичних процесів в сучасному світі. Сучасна політика та система міжнародних відносин. Особливості та закономірності протікання політичних процесів в сучасному світі. Інформаційно - комунікаційний вимір політичних процесів в сучасному світі.

Проблематика геополітичного лідерства в політичних процесів в сучасному світі. Україна у світових політичних процесів.

Тема 2. Методологія дослідження політичного процесу.

Еволюція методологічних підходів до дослідження політичних явищ. Виникнення та розвиток інституціоналізму. Поняття інституціональної стабільності та розвитку. Внесок Чикагської школи політичних наук у розвиток методології досліджень.

Особливості та розвиток біхевіористського методу в політології, сутність та складові принципу верифікації наукових теорій. Формування структурно-функціонального аналізу в працях Т.Парсонса, його предмет та основні методологічні принципи.

Теорія структурації Е.Гідденса, поняття соціально-політичної структури та практики. Системний підхід до вивчення політичних систем. Циклічна модель політичної системи Д.Істона. Виділення основних системних понять та методологічних принципів аналізу.

Тема 3. Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ.

Сучасні аспекти дослідження просторово-часової динаміки політичних систем. Формування синергетичного підходу, як міждисциплінарного наукового напрямку, що вивчає універсальні закономірності самоорганізації, притаманні складним системам різної природи. Поняття складних систем та їх основні риси. Структурна самоорганізація політичної системи суспільства. Проблема відкритості політичного життя.

Сутність політичного розвитку та його внутрішній механізм. Поняття тезарусу альтернатив розвитку суспільства, соціального селектора та детектора. Поняття хвилі та циклу суспільно-політичного розвитку. Особливості циклічно-поступового підходу до вивчення політичних процесів.

Тема 4. Процес політичної модернізації суспільства.

Поняття сучасного суспільства, його відмінності від традиційного. Передумови процесів політичної модернізації суспільства. Виникнення та основні етапи розвитку теорії політичної модернізації. Чинники формування та основні риси концепції «пост модернізації». Моделі та етапи модернізаційних перетворень. Зміст процесу політичної модернізації та її теоретичне моделювання.

Змістовий модуль 2. Геополітичні процеси в сучасному світі

Тема 5. Теорія політичного розвитку. Політична демократизація суспільства

Концепції демократії. Основні риси та чинники демократизації суспільства. «Вертикальна демократія» Дж.Сарторі. «Хвилі демократизації» С.Хантінгтона.

Взаємозв'язок політичних процесів демократизації та модернізації. Демократична модель політичної модернізації суспільства. Основні етапи демократичного транзиту. Критерії

консолідації демократичного режиму. Особливості процесів демократизації в українському суспільстві.

Тема 6. Процеси конституційного дизайну в демократичних суспільствах

Теоретичні засади конституційної інженерії, її роль в процесах демократичної модернізації суспільства. Порівняльний аналіз парламентської та президентської форм правління, умови ефективної діяльності парламентських систем. Виборчі системи, їх вплив на конституційну систему. Формування коаліційних угод та умови їх стабільності. Особливості конституціоналізму в перехідних суспільствах.

Тема 7. Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства

Модифікація сутності держави в умовах сучасних демократичних суспільств. Визначення поняття політичної відкритості в працях Ю.Хабермаса, формування функціонального взаємопроникнення держави та громадянського суспільства.

Передумови демократичної модернізації держави. Формування сучасних теорій державного управління. Інформаційна відкритість держави. Сутність процесів легітимації політичної влади. Криза легітимності та чинники її подолання. Демократичний механізм легітимації державної влади.

Змістовий модуль 3. Інформаційно - комунікаційний вимір політичних процесів в сучасному світі.

Тема 8. Людський капітал у світових соціально-політичних практиках початку XXI

Тенденції динаміки потоків міжнародної міграції в першій чверті XXI ст. Сучасні міграційні процеси в Україні. Вплив військових конфліктів на людський капітал. Особливості впливу цифрової міграції та цифрового кочівництва на політичні процеси.

Тема 9. Геополітичні процеси в сучасному світі.

Формування нового «двополярного світу» на чолі зі Сполученими Штатами Америки та Китаєм. Зростання ролі Росії як трансконтинентальної держави Європи та Азії. Формування «Семиполярного світу» на базі перерахованих вище центрів сили. Формування консолідованого Азіатсько-Тихоокеанського регіону на чолі з конкуруючими один з одним Японією і Китаєм.

Освіта на тимчасовій або постійній основі трансрегіональних груп країн, до числа яких відносяться, наприклад, країни БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай і Південно-Африканська Республіка). Розширення «ядерного клубу». Взаємодія двох протилежних тенденцій.

Тема 10. Інформаційне суспільство та його вплив на політичні процеси сучасності

Інформаційна складова в політичних процесах в сучасному світі. Система комунікації та взаємодії держав в умовах політичних процесів в сучасному світі. Виклики та загрози в політичних процесах в сучасному світі. Методи протидії тероризму в галузі інформаційно - комунікаційного виміру політичних процесів в сучасному світі.

Інформаційне суспільство та моделі інформаційних суспільств. Інформаційне протиборство та інформаційні війни як основна тенденція сучасних політичних процесів. Загрози та виклики в інформаційній сфері. Поняття «інформаційного протиборства». Типологія та форми інформаційного протиборства. Інформаційні операції у структурі соціально-політичної комунікації.

Методи протидії інформаційним впливам. Спін-доктор. Інформаційна політика держави в надзвичайних ситуаціях.

Змістовий модуль 4. Політичні конфлікти та система безпеки в сучасному світі.

Тема 11. Захист національних інтересів держав світу та просування символічного капіталу територій у контексті глобальних викликів.

Державна політика забезпечення національної безпеки. Основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Стратегії національної безпеки. Система міжнародних інституцій та організацій щодо творення та реалізації норм та забезпечення міжнародної безпеки та безпеки країн світу. Технології упередження, запобігання та розв'язання міжнародних конфліктів. Місце та роль України у системі міжнародної безпеки сьогодення. Національна безпека України в контексті сучасних геополітичних процесів. Стратегія, технології та дії щодо забезпечення системи національної безпеки України.

Тема 12. Політичне проектування майбутнього України.

Тенденції політичного розвитку сьогодення. Система прогнозування політичних процесів у сучасному світі. Моделі та схематика політико-технологічного розвитку суспільств та держав в контексті політичних процесів в сучасному світі. Україна та сучасний політичний розвиток світу. Процес європейської інтеграції України, його проблеми та перспективи.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	-	6	-	8	-	10	11	12
1	14	6	2	-	4	-	8	-	10	5	15
2	16	6	4	-	2	-	10	-	5	10	15
3	16	6	4	-	2	-	10	-	5	10	15
4	14	4	2	-	2	-	10	-	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	22	12	-	10	-	38	-	20	40	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30		20	40	40
Загалом							90			100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Теоретико-методологічні основи вивчення проблематики політичних процесів в сучасному світі.	2	-
2	Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ	-	-
3	Теорія політичного розвитку. Політична демократизація суспільства	2	-
4	Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства	2	-
5	Геополітичні процеси в сучасному світі.	2	-
6	Інформаційне суспільство та його вплив на політичні процеси сучасності	2	-
7	Політичне проектування майбутнього України	2	-
Разом		12	-

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Методологія дослідження політичного процесу	2	-
2	Процес політичної модернізації суспільства	2	-
3	Процеси конституційного дизайну в демократичних суспільствах	2	-
4	Людський капітал у світових соціально- політичних практиках початку XXI століття	2	-
5	Захист національних інтересів держав світу та просування символічного капіталу територій у контексті глобальних викликів	2	-
Разом		10	-

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<p><u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1</p> <p><u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 1</p>	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність</p>	10

	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Сформулюйте актуальні завдання політичної модернізації України на 2024 рік.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> Використовуючи метод SWOT-аналізу визначити перспективи та наслідки	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики;	10

		впровадження в Україні «безумовного базового доходу» в контексті вирішення проблем соціального захисту населення.	8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення.	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Найвна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u> Експерти стверджують, якщо в суспільстві понад 50% працездатного	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики;	10

		<p>населення зайнято у сфері інформаційно-інтелектуальних послуг, суспільство стало інформаційним. На якому етапі становлення інформаційного суспільства знаходиться Україна?</p> <p>Визначте першочергові завдання побудови інформаційного суспільства в Україні.</p>	<p>8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;</p> <p>6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу;</p> <p>4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять;</p> <p>1-0 бали - одне-два нечітких визначення.</p>	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №5</u> Питання за Змістовим модулем 4	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність</p>	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №4</u>	<p>10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе</p>	10

		В глобальному масштабі можна виділити дві надзвичайно гострі соціальні проблеми - бідність і безробіття. Доведіть це, використовуючи статистичну інформацію.	демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обгрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення.	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	<u>Стратегування майбутнього України</u> Сформулюйте головні завдання стратегії розвитку політичної ідентичності в сучасній Україні.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20

Усього за підсумковий семестровий контроль		40
--	--	----

9. Рекомендована література

Основна:

1. Лазор К. П., Третьякова Т. М. Соціально-політичні процеси : навч.- метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2019. 33 с.
2. Сучасні політичні процеси : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад.: Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 58 с.

Додаткова:

1. Бжезінський Зб. Велика шахівниця ; пер. Олена Фешовець. Харків : Фабула, 2018. 288 с.
2. Білорус О. Г. Глобалізація і безпека розвитку : монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 733 с.
3. Бодрук О. С. Структури воєнної безпеки : національний та міжнародний аспекти : монографія. Київ : НІПМБ, 2001. 300 с.
4. Глобальна та національна безпека: підруч. /за загал. ред. Г.Ситника. К: НАДУ, 2016. 764 с.
5. Карпенко В. О. Інформаційна політика та безпека : підручник. Київ : Нора-Друк, 2006. 320с.
6. Кормич Л. І., Польовий М. А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір: навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2017. 240 с.
7. Котигоренко В. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні. Київ : Основи, 2004. 278 с.
8. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посіб. Київ : КНТ, 2006. 280 с.
9. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Вплив глобалізаційних процесів на формування інформаційної політики держави. *Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс* / за загальною редакцією Васильчук Г. М., Маклюк О. М. Запоріжжя : Інтер-М. 2018 С. 45-57.
10. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Перспективи та виклики освітнього процесу в інформаційному суспільстві. *Системний аналіз в управлінні освітою: міжгалузеві дослідження: збірник наукових праць*. 2020. Випуск 1. С. 106-109.
11. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Сучасний медіакомунікативний простір як об'єкт інформаційної безпеки. *Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень*. Запоріжжя : Кераміст. 2017. С. 224-236.
12. Міжнародні відносини та світова політика: підручник : рекомендовано МОН України / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; за ред. В. А. Манжоли. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2014. 663 с.
13. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія. Київ : НІСД, 2019. 560 с.
14. Семенченко А. І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України : монографія. Київ : НАДУ, 2008. 429 с.
15. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України. Київ : НАДУ, 2010. 328 с.
16. Ситник Г. П. Національна безпека України : теорія і практика: навч. посібник. Київ : Вид-во Кондор, 2007. 616 с.
17. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні : монографія. Т. Л. Нагорняк та ін. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 225 с.
18. Ткачук Т. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: правовий вимір: моногр. К. : ВД «АртЕк», 2018. 422 с.
19. Трохимчук С. В. Політична географія світу : навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 422 с.

20. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії: національна доповідь. Київ: НАН України, 2016. 284 с.
21. Democratic transit in terms of security and development: Ukrainian and foreign experience: collective monograph / ed. by L.I. Kormych, Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 296 p.
22. Measuring the Information Society. International Telecommunication Union. Geneva, Switzerland, 2013. 254 p.
23. Rheingold H. Smart Mobs : The Next Social Revolution. Cambridge, 2002. 266 p.
24. State and Law in the Context of Globalization: Realities and Prospects. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2019. 176 p.

Інформаційні джерела:

1. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с. URL : https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31677/1/10___Троян_Теорія_політик_и.pdf
2. Денисова С. Специфіка мови засобів масової комунікації на сучасному етапі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (5). С. 146–150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89\(5\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89(5)_37)
3. Льницька У. Інформаційна безпека України : сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2016_2_1_7
4. Коваль З. Проблематика протидії інформаційно-психологічним загрозам Україні засобами державного управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид.* 2013. Вип. 13. С. 135–150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tppd_2013_13_12.pdf
5. Конах В. К. Виникнення та еволюція поняття «медіа-простір» в науковій думці. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2015. № 2. С. 112–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_2_17
6. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Трансформація іміджу України в умовах євроінтеграційних процесів на тлі військового конфлікту з Російською Федерацією. *Політокус*. 2022. Спецвипуск. С. 100-105. URL: <http://politicus.od.ua/index.php/2022-ukr?id=57>.
7. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Функціональні та процесуальні аспекти медіакомунікативного простору сучасної України. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2017. № 4 (32). С. 137-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2017_4_25.
8. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. 398 с. URL : https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1091/1/NP_polit_pr_otsessy.pdf
9. Руднева А. О., Мальована Ю. Г. Імідж України в умовах сучасних інформаційних процесів : цифрової трансформації та становлення електронного урядування. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 42. С. 320-327. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2022-42>.
10. Руднева А. О., Мальована Ю. Г. Інформаційний фронт російської агресії в Україні 2022. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 45. С. 186-192. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2022-45>.
11. Hutchinson W. Information Warfare and Deception. *Informing Science*. 2006. № 9. P. 213-225. URL: <http://inform.nu/Articles/Vol9/v9p213-223Hutchinson64.pdf?q=deception>
12. Khorishko L., Rudnieva A. Latvian renewable energy policy in the context of EU initiatives. *BALTIC JOURNAL OF ECONOMIC STUDIES*. 2023. № 9(2). С. 211-215. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2091/2096>. (Web of Science).
13. Lauro T. Fake News and Influence : Information Warfare in the Digital Age. 2019. URL: <https://threatpost.com/information-warfare-power-misinformation/147452/>
14. Measuring the Information Society. Geneva, Switzerland. 2013. 254 p. URL: https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf
15. Rudnieva A., Malovana Y. The Image of Ukraine in the International Arena in the Minds of the Current Processes of Digital Transformation and e-Government. *Citizen-centric e-Government in*

- the European Union* / Dudzik S., Kawka I. Krakow : WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA. 2023 C. 271-289. URL: <https://books.akademicka.pl/publishing/catalog/view/529/1728/2165>.
16. Szafranski C. R. Preparing For 2020. URL: <http://www.iwar.org.uk/iwar/resources/airchronicles/szfran.htm>
17. William R. Gery, SeYoung Lee, Jacob Ninas Information Warfare in an Information Age. 2017. URL: <https://ndupress.ndu.edu/Media/News/Article/1130649/information-warfare-in-an-information-age/>
18. Yoshihara T. Chinese Information Warfare : A Phantom Menace or Emerging Threat? Strategic Studies Institute, U. S. Army War College, 2001. 43 p. URL: https://www.jstor.org/stable/resrep11287?seq=1#metadata_info_tab_contents